

WSTĘP

Tradycyjne podejście do badań nad historią wojskowości sprowadzało się do badań faktograficznych, poszerzonych o analizę taktyki, strategii i logistyki dawnych konfliktów. Te – jak to ujął marszałek polny Archibald Wavell w liście do znanego historyka wojskowości Basila Liddela Harta – „absurdalnie proste” kwestie przesłaniały historykom dalece bardziej skomplikowane „realia wojny”, którą to nazwą brytyjski wojskowy określa skutki strachu, wyczerpania czy złej pogody. Współczesna historiografia wojskowa, zwłaszcza w krajach anglosaskich, postępuje za ową wskazówką, w sposób szczególny zwracając uwagę na fizyczną i psychiczną kondycję kombatanta, decydującą nieraz o wyniku działań wojennych. W ten sposób historycy wojskowości zwrócili uwagę na jednostkę chorobową, wyodrębnioną przez psychiatrów podczas pierwszej wojny światowej jako „shell shock”, współcześnie zaś określaną jako „Post-Traumatic Stress Disorder” (w skrócie PTSD). Retrospektywne spojrzenie na dawne konflikty pozwala przypuszczać, że – nierozpoznane – psychiczne dolegliwości związane ze stresem bojowym były nieobce dawnym epokom i dawnym armiom. Psychologiczny wymiar prowadzenia wojny znany był przecież dawnym wodzom, często decydował o wyniku zmagania.

W niniejszym zeszycie zebrano artykuły specjalistów, historyków różnych epok oraz wojskowych i lekarzy, zajmujących się różnymi aspektami tego ważnego, choć ponurego zjawiska w świecie dawnym i współczesnym. Zostały tu przedstawione różne przykłady „oddziaływań psychologicznych” na polu walki od epoki brązu do dziś, a także historia i współczesność badań nad zjawiskiem „stresu bojowego” i jego następstw (zjawiskom występującym również u niekombatantów poddanych skutkom brutalności wojny). W przekonaniu redaktora tomu taka interdyscyplinarna publikacja zbiorowa może przynieść dużą korzyść polskiemu środowisku naukowemu, zarówno historykom wojskowości, jak i tym, którzy obecnie zmagają się z negatywnymi skutkami konfliktów zbrojnych w psychice ich uczestników.

Michał Stachura